

Utvärdering av Svensk Biblioteksförerings kommittéer för klassifikation, katalogisering och indexering

Slutsatser och rekommendationer

Slutrapport från Svensk Biblioteksförerings utvecklingsråd
för media och samlingar

Innehåll

Förord	3
Utvecklingsrådet för media och samlingar	
Slutsatser och rekommendationer	5
Utvärderingen	5
Vikten av kommittéerna	5
Huvudmannskapet	6
Sammansättningen av kommittéerna	7
Förbättringsförslag	8
Bilaga – styrelsens kommentarer till utvecklingsrådets förbättringsförslag	9
Utvecklingsrådets medlemmar	11

Förord

Svensk Biblioteksförning har genom ett av sina utvecklingsråd genomfört en utvärdering av föreningens kommittéer för klassifikation och katalogisering, som utan egentligt nationellt uppdrag håller samman de bibliografiska regelverken för biblioteken.

Utvärderingen ger vid handen att den funktion kommittéerna fyller är omistlig för de svenska biblioteken. Det är av stor vikt och betydelse att i ett litet land som Sverige hålla samman de bibliografiska regelverken. En hög och sammanhållen kvalitet på den bibliografiska informationen är en av grundvalarna för att kunna erbjuda kvalitativa och effektiva bibliotekstjänster. Utvärderingen pekar på att den bibliografiska kompetensen på folkbiblioteken har minskat under de senaste decennierna, till stor del som en följd av att få bibliotek katalogiserar själva. Det och att många universitets- och högskolebibliotek samverkar kring LIBRIS-databasen gör det viktigt med en central sammanhållande funktion för att säkerställa en jämn och hög kvalitet på kataloginformationen. Ett för olika bibliotekstyper gemensamt regelverk fungerar också som likriktare av den bibliografiska informationen.

Utvärderingen visar att de nuvarande kommittéerna i stort sett fungerar bra och tillfredställer bibliotekens behov. Det finns ett stort stöd för Svensk Biblioteksförnings nuvarande huvudmannaskap. Detta till trots pekar utvärderarna på den nackdel det innebär att en ideell förening har ett operativt ansvar i ett fortlöpande biblioteksarbete. Detta skiljer sig från föreningens andra uppgifter. Ur ett långsiktigt perspektiv konstateras också att en ideell förening är mer sårbar till struktur och finansiering än t ex ett nationalbibliotek. Utvärderarna finner det rimligt att föreningen som långsiktigt mål har en överföring av ansvaret för kommittéerna till annan huvudman, och då möjligen till ett KB med ett utvidgat nationellt ansvar för alla typer av offentligt finansierade bibliotek.

Med anledning av utvärderingen har styrelsen för Svensk Biblioteks-förening bl a beslutat att:

- Utvecklingsrådets resonemang om vikten av att hålla samman de bibliografiska regelverken hos en långsiktigt hållbar nationell huvudman uppmärksammas i det fortsatta arbetet för en nationell bibliotekspolitik.
- Svensk Biblioteks-förening ska ha som uttalat mål att överföra ansvaret för kommittéerna till annan huvudman då möjlighet finns.
- Att de svenska biblioteken har tillgång till ett gemensamt och sammanhållet bibliografiskt regelverk är en viktig del i en framtida nationell bibliotekspolitik. Som enda land i Norden saknar Sverige en sådan politik, vilket bl a leder till effektivitetsförluster. För att ge biblioteken bästa möjliga förutsättningar att vara ett effektivt redskap, både för individer och för Sverige som nation, behövs en samlad nationell bibliotekspolitik. Det handlar bl a om att stärka infrastrukturen kring det bibliografiska regelverket och att inrätta ett biblioteksorgan med uppgift att bland annat ansvara för att utveckla behövliga nationella lösningar för bibliotekens tjänster. Denna rapport ger stöd för ett nationellt övertagande av ansvaret för bibliotekens bibliografiska regelverk.

Stockholm i december 2008

Niclas Lindberg
Generalsekreterare

Utvecklingsrådet för media och samlingar Slutsatser och rekommendationer

Utvärderingen

Rådet har under hösten 2007 genomfört en utvärdering av Svensk Biblioteksförerings kommittéer för klassifikation, katalogisering och indexering.

Utvärderingen har gjorts dels i form av en självvärdering, där de enskilda kommittéledamöterna gett sina synpunkter på huvudmannaskap, sammansättning och arbetsformer. Till detta har lagts en SWOT-analys avseende kommittéernas uppdrag och verksamhet. Dessutom har rådet låtit göra en utvärdering ur avnämarnas perspektiv, i form av en enkät till universitets- och högskolebibliotek, några specialbibliotek samt ett antal större folkbibliotek.

En tydlig skillnad kan noteras mellan synpunkterna som ges i självvärderingarna (av kommittémedlemmarna) respektive i enkätsvaren, på så sätt att kommittémedlemmarna har en tydligare helhetssyn på frågorna, medan enkätsvaren från biblioteken mer utgår från det enskilda bibliotekets perspektiv.

Vikten av kommittéerna

Vi konstaterar att en hög och sammanhållen kvalitet på den bibliografiska informationen i databaserna LIBRIS och BURK är en av grundvalarna för att kunna erbjuda kvalitativa och effektiva bibliotekstjänster. Den bibliografiska kompetensen på folkbiblioteken har kraftigt minskat under de senaste decennierna, till stor del som en följd av att få bibliotek katalogiserar själva. Folkbiblioteken är helt beroende av ett centralt stöd.

Att många universitets- och högskolebibliotek samverkar kring LIBRIS-databasen gör det viktigt med en central sammanhållande

funktion av ett annat skäl: för att säkerställa en jämn och hög kvalitet på kataloginformationen i LIBRIS. Ett för olika bibliotekstyper gemensamt regelverk fungerar också som likriktare av den bibliografiska informationen i de två stora databaserna LIBRIS och BURK som ju också delar information med varandra. Vikten av att i ett litet land som Sverige hålla samman de bibliografiska regelverken kan inte nog understrykas.

Den funktion som främst katalogkommittén, men också övriga kommittéer fyller är omistlig för de svenska biblioteken.

Utvecklingsrådet ska också undersöka konsekvenserna av en eventuell övergång till Dewey Decimal Classification som nationellt klassifikationssystem. Om en sådan ändring kommer att ske innebär det ändrade förutsättningar för kommittén för klassifikation.

Regelverket för katalogisering kommer att ändras när AACR2:s efterföljare RDA (Resource Description and Access) införs internationellt. Detta kommer troligen att ställa nya krav på kommittén för katalogisering och, åtminstone under omlägningsfasen, ett stort merarbete för översättning och anpassning till svenska förhållanden.

Huvudmannskapet

En stor majoritet av dem som gjort självvärderingar och gett enkät-svar menar att Svensk Biblioteksförning även fortsättningsvis bör stå som huvudman för kommittéerna. Detta tycker inte bara majoriteten av folkbiblioteken utan också majoriteten av universitets- och högskolebiblioteken. De argument som nämns kan sammanfattas med den oberoende och sammanhållande ställning man menar att Svensk Biblioteksförning har, liksom en god förankring och hög legitimitet i bibliotekssverige, samt möjligheten att balansera de olika aktörernas intressen (KB, BTJ, biblioteksutbildningarna och de skilda bibliotekstyperna).

Nackdelen med biblioteksförningen som huvudman är själva det faktum att en ideell förening har ett operativt ansvar i ett fortlöpande biblioteksarbete. Detta skiljer sig från föreningens andra uppgifter. Det kan vara ett rimligt önskemål från en ideell förening att få koncentrera och samla sina krafter till huvuduppgiften. Å andra sidan bedömer vi att kommittéernas verksamheter tar förhållandevis små resurser i anspråk. Ur ett långsiktigt perspektiv kan man naturligtvis också konstatera att en ideell förening är mer sårbar till struktur och finansiering än t ex ett nationalbibliotek.

KB nämns av flera som en alternativ huvudman för kommittéerna. Vi konstaterar att en tänkt överflyttning av huvudmannskapet till KB sannolikt skulle innebära en fråga på departementsnivå då det är tveksamt om ett sådant här uppdrag ryms inom KB:s nuvarande mandat. Det skulle sannolikt kräva en ändring i KB:s regleringsbrev och man skulle också behöva hitta finansiering. Långsiktigt kan naturligtvis Svensk Biblioteksforening välja att arbeta för detta.

Vi konstaterar ändå att det idag finns en bred samsyn i biblioteksvärlden bland dem som är insatta i frågan, att Svensk Biblioteksforening, såsom situationen ser ut idag, under överskådlig tid är bästa huvudman.

Vi menar att ansvarsstrukturen för gemensamma biblioteksfrågor i Sverige idag inte ger någon naturlig möjlighet att flytta över ansvaret för kommittéerna till annan myndighet. Däremot bör frågan om tillhörighet ses över med några års intervall med hänsyn till aktuella omvärldsförändringar. Vi kan också finna det rimligt att föreningen som långsiktigt mål har en överföring av ansvaret för kommittéerna till annan huvudman, och då möjligen till ett KB med ett utvidgat nationellt ansvar för alla typer av offentligt finansierade bibliotek.

Sammansättningen av kommittéerna

Enligt rådets uppfattning fungerar nuvarande sammansättning av kommittéerna i stort sett bra och också balansen mellan olika sektorer och storleken på kommittéerna. Vi finner ingen anledning att föreslå en ändring av ordningen med två skilda kommittéer för katalogisering respektive klassifikation. Den ”nya” ordningen tycks fungera väl. Erfarenhet och kompetens är avgörande för kommittéarbetet och internationella kontakter av stor vikt. Cirkulationen på medlemmar bör inte vara för snabb med tanke på kompetenskraven. Öppna mandattider är att föredra framför tidsbegränsade. Samtidigt är det viktigt att ny kompetens tillförs kommittéerna, men med bibehållen kontinuitet. Kommittéerna bör även fortsättningsvis kunna adjungera nya medlemmar till sig vid behov, vilket bidrar till ökad flexibilitet. Det finns inom kommittéerna en berättigad oro för kompetensåterväxten inom området. Vi konstaterar att det finns ett stort intresse för ämnet kunskapsorganisation inom utbildningarna, men få bibliotekarier får i praktiken tillfälle att fördjupa sig inom området.

Förbättringsförslag

- Det är idag otydligt för alltför många i biblioteksvärlden hur det bibliografiska regelverket underhålls. Föreningens roll som huvudman och kommittéernas uppgifter behöver förtydligas och synliggöras.
- Informationen från kommittéerna till avnämarna behöver förbättras. Svensk Biblioteksförnings webbplats är idag kommittéernas främsta informations- och marknadsföringsplats. Denna behöver förnyas och informationen från kommittéerna populariseras.
- Vi föreslår att föreningen arbetar för att SAB-systemet tillgängliggörs som en sökbar databas så att avnämarna där direkt kan finna de senaste ändringarna i sitt sammanhang (och inte i spridda protokoll). På motsvarande sätt bör föreningen arbeta för att katalogkommitténs beslut presenteras på ett sammanhållet sätt.
- Föreningen bör verka för att de skönlitterära ämnesorden för vuxna blir helt inlemmade i Svenska Ämnesord (barnorden är redan där). Underhållet och tillgängliggörandet skulle då kunna skötas inom ramen för arbetet med Svenska Ämnesord.
- Kommittéernas arbete skulle underlättas av tillgång till moderna kommunikationsmetoder som t ex video/webbkonferenser.
- En kunskapsöverföring till nya personer verksamma inom området behöver ske, t ex i form av seminarier och konferenser inom området kunskapsorganisation samt genom mentorskap.
- Kommittémedlemmarna behöver ha möjligheter till omvärldsbevakning. Rådet stöder tanken på ett budgettillskott för detta.
- Rådet finner det rimligt att föreningen långsiktigt arbetar för att föra över huvudmannskapet till annan huvudman, men konstaterar att en lämplig sådan saknas i dagsläget.

Bilaga – styrelsens kommentarer till utvecklingsrådets förbättringsförslag

Det är idag otydligt för alltför många i biblioteksvärlden hur det bibliografiska regelverket underhålls. Föreningens roll som huvudman och kommittéernas uppgifter behöver förtydligas och synliggöras.

Styrelsens kommentar:

Det framgår tydligt av kommittéernas information att de är Svensk Biblioteksförerings kommittéer. De har också eget avsnitt på hemsidan samt omnämns i såväl verksamhetsplan och verksamhetsberättelse.

Informationen från kommittéerna till avnämarna behöver förbättras. Svensk Biblioteksförerings webbplats är idag kommittéernas främsta informations- och marknadsföringsplats. Denna behöver förnyas och informationen från kommittéerna populariseras.

Styrelsens kommentar:

Hur informationen från kommittéerna ska se ut är en fråga för kommittéerna att avgöra.

Vi föreslår att föreningen arbetar för att SAB-systemet tillgängliggörs som en sökbar databas så att avnämarna där direkt kan finna de senaste ändringarna i sitt sammanhang (och inte i spridda protokoll). På motsvarande sätt bör föreningen arbeta för att katalogkommitténs beslut presenteras på ett sammanhållet sätt.

Styrelsens kommentar:

En utveckling i denna riktning är önskvärd och skulle förbättra tillgänglighet och användbarhet. Ambitionen att skapa en fritt tillgänglig sökbar databas bör vara ett av de främsta skälen att finna ny huvudman för kommittéernas verksamhet beroende på start- och driftkostnader för en sådan.

Kommittéernas arbete skulle underlättas av tillgång till moderna kommunikationsmetoder som t ex video/webbkonferenser.

Styrelsens kommentar:

Kommittéerna har själva frihet att besluta om sina mötesformer och använda sig av de tekniska lösningar som finns att tillgå genom olika operatörer. Kostnaden för alternativa mötesformer finansieras troligen inom ramen för uteblivna reskostnader.

En kunskapsöverföring till nya personer verksamma inom området behöver ske, t ex i form av seminarier och konferenser inom området kunskapsorganisation samt genom mentorskap.

Styrelsens kommentar:

Kommittéerna har, inom ramen för föreningens konferensverksamhet och system för administration av det, möjlighet att ta initiativ till och genomföra seminarier och konferenser.

Kommittémedlemmarna behöver ha möjligheter till omvärldsbevakning. Rådet stöder tanken på ett budgettillskott för detta.

Styrelsens kommentar:

De äskanden som kommittéerna gjort tidigare för detta ändamål har inte rymts inom ramen för den budget för kommittéerna som årsmötet beslutat om. Vissa delar har kunnat lösas genom att enskilda ledamöter kunnat erhålla resestipendier. Det är inte heller orimligt att kommittémedlemmarnas arbetsgivare (t ex KB, BTJ m fl) tar visst ansvar för att medarbetare hos dem med arbetsuppgifter som ligger nära kommittéernas ges möjlighet till omvärldsbevakning.

Rådet finner det rimligt att föreningen långsiktigt arbetar för att föra över huvudmannskapet till annan huvudman, men konstaterar att en lämplig sådan saknas i dagsläget.

Föreningen bör verka för att de skönlitterära ämnesorden för vuxna blir helt inlemmade i Svenska Ämnesord (barnorden är redan där). Underhållet och tillgängliggörandet skulle då kunna skötas inom ramen för arbetet med Svenska Ämnesord.

Utvecklingsrådets medlemmar

Svensk Biblioteksforening beslutade 2007 att inrätta utvecklingsrådet för media och samlingar.

Rådet har haft följande medlemmar:

Barbro Borg
Mats Lindqvist (arvoderad sekreterare)
Jenny Poncin
Bengt Källgren
Liz Josefsson
Anna Swärd-Bergström

Rådets uppdrag har varit:

- En utvärdering av kommittéerna för klassificering, katalogisering och indexering. Rådet ska pröva hur verksamheten mest effektivt och ändamålsenligt ska skötas framöver och av vem. En internationell utblick ska göras. Rådet ska också bedöma eventuella konsekvenser av KB:s utredningar inom området och ett eventuellt övergående till Dewey-systemet.
- Att delta i bevakningen av aktuell forskning m m inom området samt uppmärksamma och sprida resultat som rådet anser vara av intresse.

SVENSK BIBLIOTEKSFÖRENING

Box 70380, 107 24 STOCKHOLM

Tel: 08-545 132 30. Fax: 08-545 132 31

E-post: info@biblioteksforeningen.org www.biblioteksforeningen.org